

ЗВІТ

**про водну подорож
першої категорії складності
в районі
Дністровського каньйону
за маршрутом**

м. Єзупіль – р. Бистриця – устя Бистриці – р. Дністер – с. Одаїв –
м. Коропець – печ. біля с. Стінка – вдсп. Дівочі Сльози – Раковецький замок
– Беремянський каньйон (Червона Гора) – Чернелицький замок –
печ. Соколине Гніздо – вдсп. Джуринський – Червоноград – с. Кострижівка –
печ. Гострі Говди – м. Заліщики

з 1 травня по 8 травня 2004 року

керівник походу:
Соколов Артем Михайлович

Зміст

1	Довідкові дані	3
1.1	Маршрут	4
1.2	Скорочення	5
2	Відомості про район подорожі і маршрут	6
2.1	Загальногеографічні дані	6
2.2	Загальна ідея походу і характеристика маршруту	6
2.3	Технічні і кліматичні особливості маршруту	7
2.4	SMS-покриття району	7
2.5	Під'їзди та від'їзди	8
2.6	Картографічний матеріал	8
3	Склад групи	9
4	Графік руху	12
5	Опис маршруту або «Камо гребеші?»	13
5.1	Передпохіддя	13
5.2	День 0, Київ	13
5.3	День 1, Франківськ – Єзупіль – Бистриця – Дністер	13
5.4	День 2, Нижнів – Одаїв	15
5.5	День 3, Коропець – Стінка	17
5.6	День 4, вдсп.. Дівочі Сльози – Раковецький замок	23
5.7	День 5, Червона Гора – Хмельова Стінка	29
5.8	День 6, Чернелиця – Летячі – Червоноград	31
5.9	День 7, с. Кострижівка	39
5.10	День 8, печ. Гострі Говди – м. Заліщики	40
6	Висотний профіль маршруту	45
7	Висновки	46
8	Спорядження	47
9	Продуктова розкладка	48

1. Довідкові дані

1. *Вид туризму* — водний
2. *Категорія складності* — перша
3. *Протяжність маршруту* — 164 км
4. *Загальна тривалість подорожі* — 8 днів
5. *Тривалість активної частини подорожі* — 8 днів
6. *Період активної частини подорожі*: 1 травня 2004 — 8 травня 2004
7. *Район подорожі* — р. Дністер, Дністровський каньйон
8. *Керівник* — Соколов Артем Михайлович
9. *Кількість учасників* — 11
10. *Заявочні матеріали розглянуто* — МКК Подільського району м. Києва
11. *Маршрутна книжка* — 5-В-04

1.1. Маршрут

м. Єзупіль – р. Бистриця – устя Бистриці – р. Дністер – с. Одаїв – м. Коропець – печ. біля с. Стінка – вдсп. Дівочі Сльози – Раковецький замок – Беремянський каньйон (Червона Гора) – Чернелицький замок – печ. Соколине Гніздо – вдсп. Джуринський – Червоноград – с. Кострижівка – печ. Гострі Говди – м. Заліщики

Протяжність: 165 км.

Мапа 1.1. Схема маршруту.

1.2. Скорочення

1. г. – гора
2. див. – дивись
3. кв. – квадрат
4. к.с. – категорія складності
5. м. – місто
6. р. – ріка
7. с. – село
8. с.м.т. – селище міського типу
9. ст. – століття
10. ур. – урочище

2. Відомості про район подорожі і маршрут

2.1. Загальногеографічні дані¹

Дністер бере початок на північно-східних схилах Українських Карпат на висоті близько 1000 м над рівнем моря, протікає південним заходом України (705 км), Молдовою (657 км), а впадає у Дністровський лиман.

У верхів'ї Дністер — гірська ріка із глибокою Y-подібною долиною, а нижче, у передгір'ї, долина мілка і заболочена, завширшки до 13 км. У середній течії (від с. Нижнів до м. Могилева-Подільського) Дністер тече Подільською височиною, де долина звужується й поглиблюється, подекуди набуваючи каньйоноподібної форми (шириною до 0.4–1.6 км і глибиною до 100–120 м). Річище тут дуже звивисте, є кам'яністі мілини та пороги. У нижній течії Д. перетинає Причорноморську низовину. Долина поступово розширюється, досягаючи біля гирла 16–22 км. Заплава розчленована численними протоками і старицями, у гирлі заросла очеретом (Дністровські плавні).

Притоки середньої течії (Зубря, Гнила Липа, Золота Липа, Стрипа, Серет, Збруч, Мурафа, Смотрич та ін.) переважно ліві, їхні басейни лежать на тер. України. У нижній течії Дністер приймає праву притоку Реут (у Молдові).

Живлення Дністра мішане, з переважанням снігового. Характерні весняна повінь і осінні дощові паводки. Льодовий режим нестійкий. Льодостав триває з кінця грудня до початку березня. На окремих ділянках річища бувають затори.

На Дністрі споруджено ГЕС та водосховища (Дубоссарське і Дністровське). Ріка судноплавна у середній і нижній течії. Регулярне судноплавство — від м. Сороки до м. Дубоссари і нижче (гребля Дубоссарської ГЕС не має судноплавних шлюзів).

2.2. Загальна ідея походу і характеристика маршруту

Район подорожі було вибрано через величезну концентрацію різноманітних пам'яток природи і архітектурно-історичних місць. Дністер має багату історію, численні народи залишили тут свої сліди — від трипільців і римлян (вали Траяну²) до українців, литовців і поляків.

Маршрут подорож і вибирався із таким розрахунком, щоб побачити якомога більше як архітектурних пам'яток так і ландшафтно-природних. До природних пам'яток, що зустрілися нам, відносяться сам Дністровський каньйон, травер-

¹Подано згідно Географічної Енциклопедії України, див. також <http://www.poezdnik.kiev.ua/reki/dnestr/dnestr.html>

²Докладно на <http://www.geocities.com/dnistrove/Oboronni.html>

тинові печери (с. Стигла, с. Стінка, с. Летячі) і водоспади (біля с. Стигла, «Дівочі сльози» біля с. Монастирок), пам'ятки природи (Беремянський каньйон із Червоною Горою, Хмельова стінка), Шутроминський лісовий заказник і гіпсові печери (Джуринська і Гострі Говди). Із історико-архітектурних пам'яток тут є — церкви та костьоли (Чернелиця, Червоноград), палац в Коропці, замки (Раковецький, Чернелицький, Червоноград).

За радянських часів Дністровським каньйоном проходив водний Всесоюзний маршрут³

Вичерпний перелік гідрологічних, гідрохімічних, біологічних та культурних даних можна знайти в циклі звітів експедиції «Дністер» Товариства Лева⁴. Там також докладно описано відомі стародавні оборонні споруди на берегах Дністра⁵.

Також дуже корисним з краєзнавчої точки зору є сайт «Замки та храми України»⁶

2.3. Технічні і кліматичні особливості маршруту

Зустрічаються антропогенні перешкоди у вигляді діючих (фотографії 5.1, 5.4(a), 5.23, 5.36(b)) та розвалених мостів (фото 5.36(a)). Також не рідкі мілини різної протяжності і каменяна насиченості — в деяких місцях пропливти, не ушкодивши плавзасоби, неможливо, тому необхідні «проведення» їх пустими (фото 5.2).

Прогностична інформація про погоду в районі доступна на численних Internet-сайтах як-то: AccuWeather⁷, CNN⁸, GIS Meteo (Фобос)⁹, BBC¹⁰. Варто виділити сайт AccuWeather – він єдиний дає прогноз на 15 днів (із зрозумілих причин, він не буде достеменно точним).

2.4. SMS-покриття району

По всьому маршруту біля води зв'язку немає через високі береги Дністровського каньйону. Проте, піднявшись на схили, можна зателефонувати практично з будь-якого місця маршруту (ловиться городенківська станція).

³Сайт «Водный туризм Украины», Днестровский каньон. Схема и описание, http://www.poezdnik.kiev.ua/reki/dnestr/dnestr_kanyon.html

⁴www.geocities.com/trybuna2000/

⁵М. Жарких, «Оборонні споруди долини Дністра», <http://www.geocities.com/trybuna2000/Z94Oboronni.doc>

⁶<http://www.mycastles.narod.ru>

⁷<http://www.accuweather.com>

⁸<http://www.cnn.com/WEATHER/Europe/sat.html>

⁹<http://www.gismeteo.ru/europe.htm>

¹⁰<http://www.bbc.co.uk/weather/world/europe/sat.shtml>

2.5. Під'їзди та від'їзди

Від Києва до Івано-Франківська є декілька поїздів, найзручнішим з яких є Київ–Івано-Франківськ N43¹¹.

До початку маршруту, с.м.т. Єзупіль, можна дістатися Ходорівським дизелем N6631, який відходить від вокзалу в Івано-Франківську о 9:00 — приблизно через 40 хвилин після прибуття київського поїзда¹².

Протягом всього маршруту з майже будь-якого села зранку відходить автобус (а з великих сіл і декілька на день) до найближчого пункту на трасі. Ідуть вони зазвичай до обласного центру або до найближчого райцентру.

Через кінцеву точку маршруту — м. Заліщики — транзитно проходять 3 поїзди на Київ; ми скористалися поїздом N250ЛХ (Франківск–Харків)¹³.

2.6. Картографічний матеріал

При підготовці до походу та на маршруті використовувалися генштабівські мапи з сайту університету Berkeley¹⁴ (аркуші M-35-098, M-35-110, M-35-111, M-35-112, M-35-124) та кілометровки видання Київської військової-картографічної фабрики [1] (відповідні квадрати).

¹¹ Див. розклади поїздів на офіційному сайті «Укрзалізниці» <http://www.uz.gov.ua>

¹² Розклад дизелів по Франківську на <http://karpaty.com.ua/?chapter=14>

¹³ Ходить по парних числах, див. розклад на <http://www.uz.gov.ua/index.php?m=services.transppl.schedule&f=Schedule.Train&T1=1876>

¹⁴ Soviet Union Army General Staff, Topographic maps 1:100000, Ukraine, <http://www.lib.berkeley.edu/EART/x-ussr/ukraine.html>

3. Склад групи

П.І.П	Нар	Туристичний досвід	Обов'язки	Контакт
Соколов Артем Михайлович 	1979	н/к, Десна - К н/к, Тетерів - У,	керівник	sokolov[at]ukr.net
Козлов Захар Володимирович 	1979	н/к, Десна - У	боцман-лікар	zak_har[at]mail.ru
Кузічкіна Наталія Василівна 	1978	–	учасник	452-10-90
Кудлай Наталія Олександрівна 	1978	н/к, Десна - У	літописець	kud_kud[at]ukr.net

<p>Пацера Катерина Володимирівна</p> 	1983	–	учасник	hsilam[at]mail.ru
<p>Павлов Олександр Володимирович</p> 	1979	н/к, Десна - К н/к, Дніпро - К	скарбничий	pavlov_alexander[at]bk.ru
<p>Смілянець Наталія Леонідівна</p> 	1982	н/к, Десна - У	матрос-еколог	252-02-66
<p>Хілінська Олена Олександрівна</p> 	1979	н/к, Десна - У	фотограф	hee[at]ukr.net

<p>Мостова Ілона Захарівна</p> 	1979	–	фотограф	imostova[at]prospects.com.ua
<p>Медведев Олексій Іванович</p> 	1978	–	фотограф	malx[at]uazone.net
<p>Кузічкін Олександр Вікторович</p> 	1974	н/к, Десна - У	ремонтник	424-42-75
<p>Віхтюк Микола Анатолійович</p> 	1982	–	завгосп	mouseforever[at]yandex.ru

4. Графік руху

Дата	№	Ділянка маршруту	Км	Час	Характер шляху	Метеоумови
1.05	1	Івано-Франківськ - Єзупіль	–	35 хв.	рельси	сонячно
		Єзупіль - р. Бистриця	1.5	30 хв.	пішки, стежка	– // –
		берег - міст	1.5	30 хв.	мокра вода	– // –
		міст - устя Бистриці	2	30 хв.	– // –	– // –
		устя - с. Маринопіль	3	50 хв.	– // –	сонячно, слабкий вітер
		с. Маринопіль - с. Устя Зелене	10	2 г.	– // –	– // –
с. Устя Зелене - с. Буковна	5	1 г. 15 хв.	– // –	– // –		
2.05	2	мпн - міст в с. Нижнів	12.5	3 г. 30 хв.	мокра вода	сонячно
		міст - газопровід «Союз»	3	30 хв.	– // –	– // –
		газ - с. Вістря	1	20 хв.	– // –	хмарнувато
		с. Вістря - с. Кутище	6	1 г. 10 хв.	– // –	мрячка
3.05	3	мпн - с. Одаїв	6	1 г. 20 хв.	вода	хмарно
		с. Одаїв - м. Коропець	7.5	2 г.	– // –	хмарно, дощик
		екскурсія в Коропець	5	1 г.	пішки	– // –
		м. Коропець - печерний храм	5	40 хв.	мокра вода	ясно
храм - устя Баришу	13	4 г.	– // –	– // –		
4.05	4	мпн - вдсп. Дівочі Сльози	13.5	4 г.	мокра вода	сонячно, жарко
		водоспад - міст	5.5	1 г. 10 хв.	– // –	– // –
		міст - Раковецький замок	3	40 хв.	– // –	– // –
		Раковецький замок	2	1 г. 30 хв.	пішки	– // –
		замок - с. Корнів	6	1 г. 40 хв.	вода	вітер
5.05	5	мпн - Червона Гора	17	6 г.	вода	вітер, дощ
		сходження на Червону Гору	1.5	1 г. 20 хв.	пішки	сонячно
		Черв. Гора - Хмельова стінка	3	50 хв.	мокра вода	– // –
		стінка - стр. м. Чернелиця	3	1 г.	– // –	грозові хмари, зоряниця
6.05	6	мпн - м. Чернелиця	5.5	2 г. 30 хв.	пішки	ясно
		стр. - печ. Соколине Гніздо	4	1 г.	вода	– // –
		печ. Соколине Гніздо	2	1 г.	пішки	хмарно, дощик
		печера - ур. Шутроминське	2	30 хв.	вода	сонячно, жарко
		урочище - ліс Мужева	2.5	40 хв.	– // –	– // –
		ліс Мужева - Червоноград	6.5	3 г.	пішки	– // –
7.05	7	мпн - розвалини мосту	1.5	25 хв.	мокра вода	сонячно
		розвалини - діючий міст	3.5	35 хв.	– // –	– // –
		міст - Пилипецький яр	16.5	4 г.	– // –	жара
8.05	8	мпн - с. Кострижівка	2.5	40 хв.	мокра вода	одинокі хмари
		с. Кострижівка - кар'єр	3	35 хв.	грунтова дорога, стежки	– // –
		печ. Гострі Говди	–	3 г. 40 хв.	щілини, глина, дірки	темрява
		кар'єр - с. Кострижівка	3	45 хв.	стежка	сонячно
		с. Кострижівка - монастир	4.5	1 г.	– // –	– // –
		монастир - вокзал	3	1 г.	стежка, дорога	– // –
		Загалом, по воді	165			
		Загалом, пішки	31.5			

5. Опис маршруту або «Камо гребеші?»

5.1. Передпохіддя

Кількість учасників весь час коливалась і загрожувала досягти критичного числа 13. Турботливе МКК настійливо порадило мати рятувальні жилети. І ось уже при зустрічі із кожним знайомим після посмішки видаєш завчену фразу: «А чи не має пан зайвого жилетика?».

Число 13 було досягнуте, але одночасно із двома додатковими плавзасобами — байдарками «Таймень-3» та «Салют-2».

5.2. День 0, 30 квітня — Київ

Стандартний для «глобусятників» потяг N43, відходить о 19:12.

На вокзалі організували почергове піднесення речей до вагону із допомогою тих, хто необачно прийшов проважати. За 10 хвилин до відходу придбали багажні квитки на обидві байдарки, хоча і передчували, що це зайве. Багажну квитанцію на пліт 2.5 × 3.5 метри вагою 40 кг («при зберіганні у сухому місці») купувати варто, а на байдарки — не обов'язково¹.

5.3. День 1, 1 травня — Франківськ – Єзупіль – Бистриця – Дністер

О 8:22 — прибули до Івано-Франківська і вже о 9:00 завантажилися в переповнений дизель N6631 Івано-Франківськ–Ходорів (1 колія), спочатку сплутавши з ним Моршинський дизель, який відходить з різницею в 10 хв з цієї ж колії. Через хвилин 35 приїхали в с.м.т Єзупіль.

Перша письмова згадка про це селище, що тоді мало назву Чешибіси, відноситься до 1435 року. Селище руйнувалося польськими та молдовськими військами, у 1594 році було спалено турецькими військовими загонами. З 1597 року селище відбудоване з руїн і отримало назву Єзупіль. В період з 1940 по 1999 роки носило назву Жовтень. В Єзуполі, якщо є час, варто походити старими вулицями, побачити оборонний кляштор².

Але нам гуляти із ПСН і двома байдарками на плечах не дуже хотілося, тому від платформи, пройшли маршем праворуч по перпендикулярній стежці повз хати кілометра півтора, повернувши ще раз праворуч від ферми, і опинилися на березі р. Бистриця (о 10 годині).

¹ Див. «Правила перевезень» на сайті «Укрзалізниця» <http://www.uz.gov.ua>

² див., наприклад, www.geocities.com/dnistrove/Nimshyn.html

Збір байдарок і надування плоту зайняло півтори години. Технічні нев'язки при зборі байдарок у вигляді відсутніх дрібних деталей вирішилися їх компоновкою з обох байдарок. Флотилію спустили на воду — в плоту семеро і рюкзаки, в «Таймені-3» — 3-оє, в «Салюті-2» — 2-оє.

Фото 5.1. Міст через р. Бистриця в с.м.т. Єзупіль.

Допливаючи до моста (фото 5.1) перевернулася байдарка, через необачно притриману гілляку. При цьому втекло одне весло. На мосту, спостерігаючи це все стояв мужик, який потім запропонував «пірнути під корч» за веслом за 20\$. Коли з ним домовилися за 30\$, він «пірнув» у куці неподалік і витіг звідти весло.

Фото 5.2. Широка мілина, що перетинає усе русло.

О 15:00 минаємо місце злиття двох річищ Дністра, після непомітного впадання Бистриці. Неподалік на крутому схилі пісочного пагорба з селищем Маринопіль — святе джерело, на місці явлення Богоматері. Далі пропливли с. Устя Зелене, де знаходиться «закинута жидівське окописько»³.

За поворотом річки ближче до наступного повороту вправо — мілина (фо-

³www.geocities.com/dnistrove/Uzel.html

то 5.2), що шумить здалеку. Оминати краще зліва, проводячи плавзасоби без пасажирів.

А о 19:30, побачивши на карті місце із романтичною назвою Комарівщина, там і зупинилися. Багнука на березі по коліно «допомогла» нам розірвати 3 пари капців при висадці, а кроти, на чіїх купках ми отаборились, танцювали під землею всю ніч.

Кілометраж за день:

1. водою — **21.5**

2. пішки — **1.5**

5.4. День 2, 2 травня — Нижнів – Одаїв – Кутище

Встали о 7 у гарному настрої, на Комарівщині-бо не виявилось комарів, а лише «хрущі над плавзасобами гули», і о 9:45 відплили.

Прозорий нежаркий ранок і дзеркально-тиха вода. Через велику ширину річки в цьому місці здається, що течії немає.

Фото 5.3. Спасжилети.

Намагаємось цьому зарадити, випустивши підводні вітрила-парашут, але і вони все ніяк не наповнюються. Тоді чіпляємо пліт на мотузці до занадто моторної байдарки «Таймень» — вона бадьоро буксує ледачий пліт. Проте о 10:15 вирішили відв'язатися, щоб не відірвати частину облямівки плоту. Під час розв'язування сполучних вузлів корма байдарки пробиває у плоту дірку саме на середині річки біля с. Буковна. «Тримаючи пальця на пульсі», дочували до берега.

Протягом години, до пів 12-ої, латали пліт за допомогою гумових латок з ремнабору та лейкопластира. Після заклейки, чекаючи «загоєння» дірки продовали сидіти у рятивних жилетах (фото 5.3), хоча вже було жарко.

Дехто з тих, хто плив на байдарках, купалися посеред річки, перепливаючи на сусідню байдарку. Інші займалися «жебрацтвом», простягаючи благаюче весло до сусідніх плавзасобів з надією на фінік, рідзинки і курагу.

О 14:30 пропливли автомобільний міст (траса А-268) біля с. Нижнів (фото 5.4(a)), у лівому прогоні. Острів безпосередньо за мостом оминули ліворуч (бо праворуч було видно мілину). Після острова (о 15:15) — газопровід «Союз» (фото 5.4(b)). Від газопроводу вже видно перші червоні кам'яні породи — скам'янілі відкладення періоду девону, які супроводжували нас усю подорож.

Зупинилися на лівому березі під г. Лиса і с. Вістря (16:00). Троє пішли до с.Коропець зустрічати Наташу Смілянець, щойно з кримського походу 1 к.с., яким вона керувала. Річка робить велику петлю у цьому місці, тому до

(a) Автомобільний міст.

(b) Газопровід «Союз».

Фото 5.4. Перешкоди в районі Нижнева.

Коропця, куди о 17:25 приходить автобус з Тернополя⁴, можна швидко дійти з Вістрі.

Решта, хто в Коропець не пішов, тим часом намагалися ловити рибу незвичним способом — на ковбасу. Зловлено маленького крилатого бичка, сфотографовано та відпущено плисти далі (фото 5.5). Поруч паціфічно плавали місцеві на дерев'яних «довбанках» дивним індіанським способом — високо підіймаючи носа човну, і скоро по обидва береги Дністра стало відомо, що «то київські, і у них нічого не ловиться».

Фото 5.5. Бичок ще не в томаті.

О 18:30 відпливаємо з новим членом екіпажу. Байдарки із завданням знайти місце ночівлі обпливають великий острів з обох боків. Зустрівшись позаду острова, не встигають попередити пліт, що можна стати на ньому, тому пліт проскакує, і ночівля виходить (о 20:00) на лівому березі за ним, де є кущі для прикриття жовтогарячого плоту від сторонніх очей і вид на церкву в с. Кутище на березі навпроти.

Ввечері пішов дощ, під який слухали спів Ілони у трьохмісному наметі, куди спромоглися напхатися вдсятерьох.

Кілометраж за день:

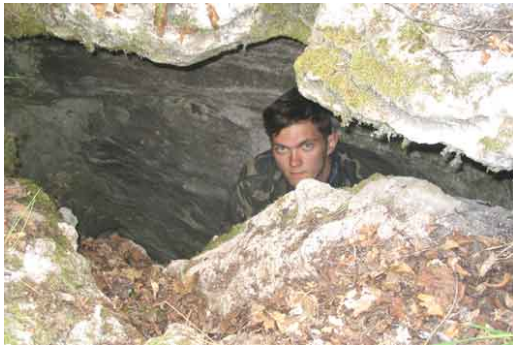
1. водою — **22.5**
2. пішки — **0**

5.5. День 3, 3 травня — м. Коропець – печера біля с. Стінка

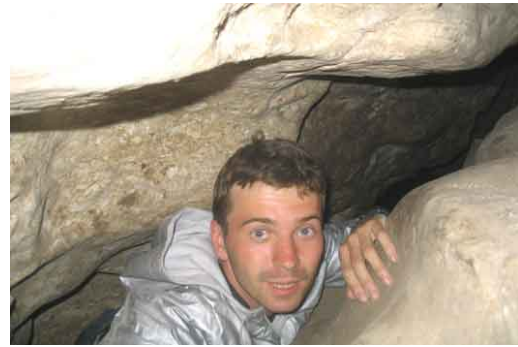
Підйом о 6:00, відплиття о 8:30. Погода зранку почала розважатися дощами різної інтенсивності.

О 9:30 догребли до с. Горигляди, яке споглядає помітну здалеку каплицю, що височить на правому борті каньйону. Пасажири байдарок, скориставшись перевагою в швидкості, залишаються злизати нагору без стежки, крутим схилом, вкритим торішнім листям. Поки шкреблися по крутому схилу, знайшли серію маленьких печер. Оскільки не було ліхтаря, Сашко використовував спалахи ци-

⁴Цей автобус відходить 4 рази на день: перший о 7 годині, ще 2 — трохи пізніше, 1 — вдень і ще 1 — ввечері.

(а) Комрад Микола.

(б) Комрад Павлов.

Фото 5.6. Одаївські печерні люди.

фрового фотоапарату (фото 5.6), дізнаючись шлях з фотографії. Пізніше, вже в Кострижівці, з'ясували, що це були Одаївські печери, недовгі — до 40 метрів.

Поруч із поодиною каплицею - жодного села, людей не видно (фото 5.7). Маленька, але гарно доглянута, із вишиванками та дерев'яними меблями. Поруч із капличкою великий дерев'яний хрест з іменами загиблих під час Другої Світової Війни і ще один — без символів. Помітним тут, на стелі каньйону, також є спалений блискавкою дуб, обвуглені частини якого лежать поруч.

Трохи далі з правого берега, від с. Одаїв, стрибають дельтапланеристи, приземляючись на тихих врівноважених корів. Це місце дуже відоме серед загалу дельтапланеристів — висхідні потоки дозволяють звідси літати на відстані понад 100 км⁵.

Байдарки наздогнали пліт ще півтори години, поки не зустрілися з другого боку річкової петлі, вже біля Коропця.

⁵ Див., наприклад, <http://hanglider.kiev.ua/deltadrome/odaev.html>

(а) Капличка воїнам УПА.

(б) Вид на Дністер від каплички.

Фото 5.7. Каплиця під Одаєвом.

Коропець вперше згадано у 1421 році. У 1453 отримав Магдебурзьке право. В 1672, 1676 роках був зруйнований татарами 6. Відповідно до назви на гербі, поруч із хрестом і хвилями зображено гладкого коропа.

В містечку знаходиться садиба-палац графа Бадені, з уже невеликим парком, зараз пристосованим під спортмайданчик інтернату. В парку все ще височіє на обійсті забраний у залізні шати старовинний платан і цвітуть яскраво червоним, густим цвітом якісь великі дерева. В будівлі палацу

(фото 5.8) тепер знаходиться музична школа, з вікон якої лине голос Селін Діон, а над входом висить сучасно-радянський лозунг «Незалежній Україні — наші знання та праця»). Зовні палац має дещо потертий вигляд, червонувата глина, вікна прикрашені янголами і ліпниною на полювально-жнивну тему — перехрещені коса, ціпок із снопом, або рушницею і різком.

(а) Вигляд зі сторони парку.

(b) Фасад.

Фото 5.8. Палац графа Бадені в Коропці.

⁶Інформаційна сторінка про м. Коропець, www.users.bit.te.ua/trb/korop/

(a) Вид із води на це утворення.

(b) Вид від печери на Дністер із плотом.

Фото 5.9. Травертиновий виступ із недоступною печерою навпроти с. Стигла.

Після екскурсії до Коропця на правому березі, навпроти с. Стигла, помітили біліючий виступ (фото 5.9(a)). Підйом у саму печеру можливий тільки з мотузкою — вирішили не додавати до водного походу елементів скелелазіння без страховки. Тому обідали, купалися і набирали воду із джерела в червоній скелі (фото 5.10).

Фото 5.10. Обід під недослідженою печерою і червоними скелями.

О 16:15, через 15 хвилин після відплиття, зупиняємось на лівому березі біля травертинового водоспаду (фото 5.11) - мох під впливом постійного вапнування водою утворює примарні нарости (фото 5.12).

Після водоспаду до с. Стінка нас супроводжувала юрба місцевий дітей, кричачи «Куди путь?!!!», поки їм не відповіси. Кажуть, що то така традиція у жителів берегів Дністра питати це у тих, хто пливе річкою. Всі наступні дні ця традиція нас не покидала і встигнула набриднути.

О 17:10, ще здалеку помітили білий виступ скелі із печерою по лівому берегу під с. Стінка. Після дуже круто-

Фото 5.11. Вапноспад.

(а) «Свіжий», ще зелений мох.

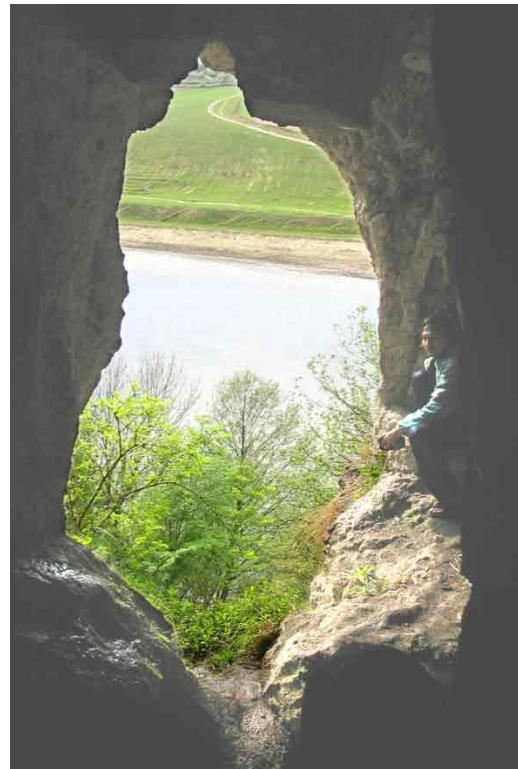

(b) Напівзкам'янілий мох, але все ще м'який.

Фото 5.12. Мохи в травертиновому водоспаді біля с. Стигла.

(а) Деревозазання на шляху до печери. На задньому плані — грот із джерелом.

(б) Вид на Дністер із середини печерного храму.

Фото 5.13. Печерний храм біля с. Стінка.

го схилу, чіпляючись за дерева видерлися до гроту із водоспадом (фото 5.13(а)) і входа в печеру. В цій печері більше 1000 років тому існував християнський храм, а ще раніше — поганське святилище. Збереглися наскельні зображення, причому як християнські, так і дохристиянські, що дуже дивно для подібних споруд⁷. Печера має вхідний отвір (фото 5.13(б)), декілька тісних «залів» і «комор», видно сліди зруйнованої колонії⁸.

О 20:30 стаємо на ночівлю біля с. Сновидів. Вночі гуляли луками під повним місяцем, стріляючи із кульбабок і очікуючи півночі, коли вже можна вважати, що настав день народження (чи скоріше «ніч народження») Захара.

Кілометраж за день:

1. водою — **31.5**

2. пішки — **5**

⁷Артюх В. С., Раннехристиянський печерний храм на Дністрі // Матеріали Міжнародного симпозиума по штискусвенным пещерам. Київ-Одеса, Україна, 9-13 сентября, 1998, <http://spelestology.narod.ru/spelesto/articles/odessa.html>

⁸див. докладний опис печери із планами та ескізами вже стертих символів на <http://www.geocities.com/dnistrove/Stinka.html>

(a) Зав'язування очей.

(b) Надутий заєць з Захаром.

Фото 5.14. Happy birthday!

5.6. День 4, 4 травня — Народження Захара — Дівочі Сльози — дельтаплани — Раковецький замок

Зранку, який почався о 7, — густий туман, а далі, весь день, не менш потужне сонце. Вдень також почався сильний зустрічний вітер.

Поздоровили Захара ті, хто цього не зробив вночі. Привітати прийшла і майже ручна косуля (фото 5.15). Лише обнюхуючи запропоновані нами делікатеси (сало

Фото 5.15. Косуля.

чна косуля (фото 5.15). Лише обнюхуючи запропоновані нами делікатеси (сало

та ковбасу), сором'язливо об'їдала гілки кущів навколо табору.

Надули Захару мишу і попросили навпомацки ідентифікувати вид цього ссавця (фото 5.14(a)). Потім підключилися всі, і думки з приводу надуті істоти розійшлися — половина вирішила, що то заєць (фото 5.14(b)).

Фото 5.16. Святкова хвостата байдарка.

О 9:30 відпливли. Байдарки постійно запливають наперед плоту і розважаються надуванням кульок (фото 5.17, 5.16), поки їх наздоганяє пліт.

Коля від нудьги (бо весла йому ніхто не давав) почав проводити соціопитування: «Що ви відчуваєте на 4 день походу?». Результати: *Саша*: «Почуття втрат, яким не зарадити», *Катя*: «Спати хочу», *Наташа Хипуля*: «Почуття щастя цього моменту. Внутрішньої повноти», *Кузя*: «Кузя спить!», *Наташа Кудлай*: багатослівна, тому спромоглися розібрати щось «вранішнє», чи то радощі, чи то гадощі..., *Наташа Смілянець*: «Почуття прочерку!», *Артем*: «Без почуттів!», *Захар*: «Чому не взяв біотуалет?» (він в байдарці), *Ілона*: «Я всіх люблю!», *Олена*: «Почуття гребучості», *Олексій*: «Усі м'язи», *Коля*: «Почуття умиротворення і почуття горішків».

Фото 5.17. Гумовий заєць.

Фото 5.18. Водоспад «Дівочі сльози».

О 12:00 на півгодини зупиняємось на правому березі біля водоспаду Дівочі сльози з печеркою, напроти с. Монастирок (фото 5.18(a)). Купалися у водоспаді (фото 5.19), милуючись на вапняковий мох (фото 5.20).

Фото 5.19. У водоспаді «Дівочі сльози».

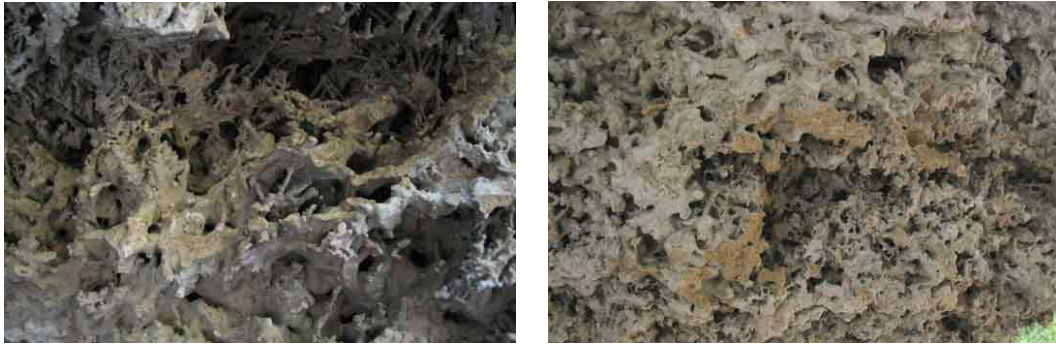

Фото 5.20. Кам'яний мох.

Основна маса нависаючого язика водоспаду (фото 5.18(b)) утворена саме травертином (фото 5.20). Разом із 5.12(a), 5.12(b) ці фото ілюструють стадії формування травертину.

Трохи далі, біля Підвербців що правому березі, розташований майданчик злету дельтапланеристів (фото 5.21(a)). Вони роїлися (фото 5.21(b)) та незабаром почали злітати один за одним і ширяти над нами. Одночасно в повітрі було біля двох десятків дельтапланеристів. Через деякий час вони показали нам, як треба сідати, опускаючись на берег, здавалось, тільки для того, щоб затягнути важкий дельтаплан на гору та почати все спочатку.

Фото 5.21. Рої дельтапланів.

Фото 5.22. Панорама з с. Підвербці.

До річч, на цій горі можна спіймати не тільки висхідні потоки, але й сигнал від мобільних станцій, і кайф від кольорової панорами (фото 5.22).

Біля с. Лука пропливли під другим зліва прогоном мосту (фото 5.23). За мостом біля с. Лука ми пообідали і Ілона поїхала, маючи надію приєднатись до друзів у Карпатах.

Фото 5.23. Міст між селами Лука та Незвисько.

Близько 18 години помітили на правому березі поодинокую 5-поверхову вежу — все, що залишилося від Ра-

ковецького замку (фото 5.24(a)) і о 18:10 пристали до неї. Поверхи, ймовірно, були із дерев'яними переділками, які до нашого часу не збереглися (фото 5.25).

Збудовано його в середині XVII ст. Розташування його не можна визнати вдалим з точки зору тактики — з верхньої частини схилу (фото 5.24(b)) можна не тільки бачити все подвір'я замку, але й прострілювати його. Отже, опиратись гарматному вогню замок не міг. Тим не менш в 1657 році він витримав облогу козаків, в 1667 році — татар. В 1672 та 1676 роках його захоплювали турки. Замок спалено в 1763 році і після цього він уже не відновлювався⁹.

⁹Зі статті М. Жаркого «Оборонні споруди долини Дністра».

(a) Вид на вежу з води.

(b) Вежа.

Фото 5.24. Раковецький замок.

У підніжжі скелі із замком знаходиться травертинова ніша із пробитими бійницями — вона була, мабуть, додатковою вогневою точкою.

На сільських парканах помітне каміння, що дивним чином нагадує таке з розібраних оборонних стін замку. Бути розібраним на каміння — доля, яка спіткала більшість замків західної України...

В селі докупили манки і попливли о 18:00 далі. Вітер посилювався, гребти ставало все цікавіше. Пліт перевіряв всю річку у пошуках місця, де можна рухатись саме вперед.

О 20:35 допливли до с. Корнів, куди сходили дізнатись про розклад автобусів — виявилось, що є тільки один автобус о 6 ранку.

Цього вечора відсвяткували день народження Захара (фото 5.26(b)). З такої

Фото 5.25. Башта із середини.

(a) Середня фаза місячного затемнення.

(b) Святковий торт.

нагоди природа повісила на небо комету Q4 (NEAT) в найближчому положенні до Землі (якби не хмарність її було б видно на заході, в сузір'ї Великого Собаки) і створила повне(!) місячне затемнення (фото [5.26\(a\)](#)).

Кілометраж за день:

1. водою — 28
2. пішки — 2

5.7. День 5, 5 травня — Червона Гора – Хмельова Стінка

Прокинулися рано, щоб встигнути зібрати одну байдарку «Таймень» і провондирити Олексія і Наташу, які їхали додому. Поки збиралися підійшов чолов'яга і назвався «майстром дністрянського лісу». Після такого вітання мимохідь приготувалися до остогидлих сперечань, як із кримськими лісовиками, проте «майстер» лише чемно попрохав не залишати сміття.

Зранку — похмуре небо й вітер, який так і не вщухнув з вечора. Почали плисти о 9:27 — через вітер здавалося, що просто стоїмо на місці. Коли насилу вигребли з цього району, за с. Уніж, почалася мрячка.

Близько 16 години допливли до устя р. Стрипа — Береманського каньйону. В ньому знаходиться Червона Гора, яку також називають «дністровськими субтропіками» — навіть у найсуворіші зими сніг не лежить тут довше двох днів. Є маса гіпотез на пояснення цього феномену, від уранових руд під горою до особливої комбінації експозицій схилів Береманського і Дністровського каньйонів,

які утворюють особливий мікроклімат.

З ранку постійно йшов дощ з інтервалом 20–30 хвилин, проте коли пристали до «субтропіків», як на підтвердження назви, вийшло сонце і світило майже до моменту відплиття, коли опади знову відновилися.

За одну годину піднялися на гору — пошукати субтропічні пальми і мавп, і подзвонити по мобільному телефону. Зверху відкривається чудовий вид на Дністер (фото 5.26).

Фото 5.26. Вид на Дністер із Червоної Гори.

З 17:10 за 50 хвилин пропливли до с. Хмельова, де розташований пам'ятник

природи «Хмельова стінка» – красиві схили із прорізаним рельєфним урочищем із піщаними виходами. Цікаво, що це було одне з небагатьох місць, де ми бачили хвойний ліс замість звичайного, листяного. В селі, куди пішли за водою, стоїть пам'ятник полеглим у другій світовій війні, із прізвищами. Кожне повторюється декілька разів — воювали і вмирали вони цілими сім'ями.

Відпливли від села о 18:25 і пристали на ночівлю о 19:20 біля устя струмка, що витікає з Чернелиці.

На півночі увесь вечір мигтіли блискавки, що заповнювали все небо, змагаючись за яскравістю з повним місяцем і їздили чорно-сині хмари, які проте постійно обминали нас.

Кілометраж за день:

1. водою — **23**

2. пішки — **1.5**

5.8. День 6, 6 травня — Чернелиця — Летячівська печера — Червоноград

Прокинулися як не дивно о 5:30. Вийшли з табору о 7:00 вп'ятьох — Артем, Олена, Натаха, Микола й Катя, проводити до автобуса Олену та Катю, які їхали до Києва.

Піднімалися невеличким, але надзвичайно красивим каньйоном, прорізаним струмком у скелястій породі, що витікає з Чернелиці. Стежка вивела нас до каплички із «евроремонтом» — зовні і з середини капличка оздоблена пластиковою вагонкою.

Від каплички по провулку піднялися до оточеного з трьох боків долиною невеликого потоку, залишків могутнього бастионного замку Чарторийських, що будувався з початку XVII ст. Замок квадратний, колись оточений стінами з бійницями і вежами на

рогах квадрату, які облицьовані камінням. Був пошкоджений під час турецьких війн 1672 та 1676 років.

Фото 5.27. Парадна брама Чернелицького замку.

Фото 5.28. Чернелицький костьол.

!b

(а) Дзвін католицького костьолу редемптористів.

(b) Герб у правому нефі костьолу.

Фото 5.29.

Збереглася триповерхова в'їзна брама (фото 5.27) із гербом власників — ініціали CZ, вершник із кривим мечем, і над цим всім корона — і декілька захаращених приміщень. Зараз на території замку росте яблуневий сад, який мабуть є найфортифікованішим яблуневим садом сучасної Тернопільщини.

Далі по вулиці, що починається від брами, розташований діючий католицький костел 1817 року (фото 5.29(a)). За його воротами стоїть здоровенний хрест із «життєрадісними» написами на променях — зверху: Небо, ліворуч: Смерть, праворуч: Суд, знизу: Пекло, а під пеклом напис — «місія редемптористів» (від англ. *redemptor* — той, хто спокутує гріх).

На метрів 200 ближче до центру Чернелиці, біля «селищної» (там все «селищне», замість «сільського») ради стоїть старий покинутий кляштор (фото 5.28). Зовні він у непоганому стані — непошкоджений дах, стіни. Над дверима висить такий самий герб, як і на брамі замку. Охоронна табличка каже, що це є «Костел домініканів XVI ст.».

В середині костьолу зберігся навіть дерев'яний балкон, звідки співав хор. У нефі ліворуч майже цілий герб (фото 5.29(b)), а у правому — п'єдестал із зображенням граалю і золотих монет над ним.

Облазивши костел, залишили Олену та Катю чекати автобуса на Городенку о 8:30 і повернулися до табору.

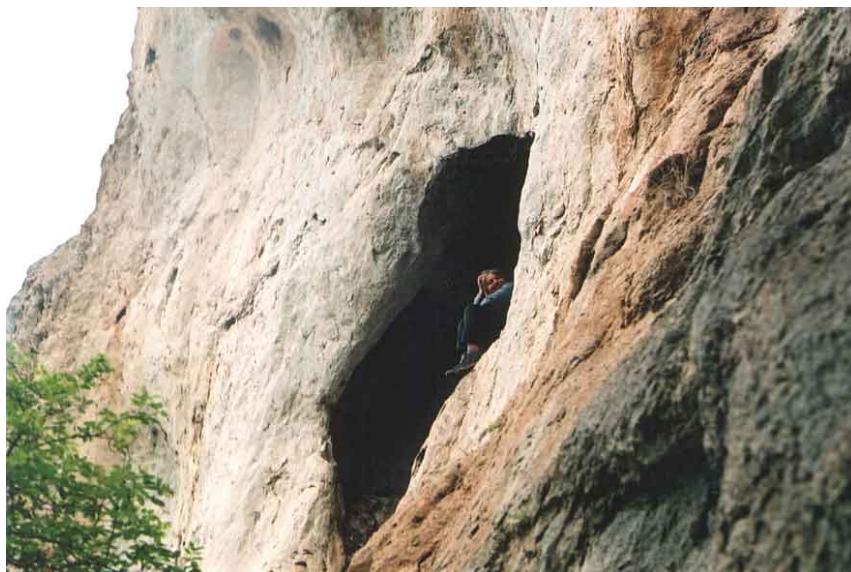
Відпливли о 10:45

і через годину дісталися с. Летячі на лівому березі із травертиною печерою — «Соколине Гніздо» (фото 5.30(a)), яку було видно ще з вечора, майже при самій вершині схилу.

Як тільки пришвартувалися під печерою, помітили крокуючу людину у таких самих червоно-сірих камуфляжних штаних, як і в Ілони. Коли вона підійшла ближче, виявилось, що то й була Ілона — вона вже два дні каталася автостопом по Карпатах, щоб дістатися Дністра, — зустрітися з групою в Карпатах не ви-

йшло. Встигла побувати і в Бистриці, і в Чорткові, і в безлічі селищ. Набагато приємніше зустрічати людей, а не постійно їх проводити.

Вже разом поповзли нагору — схил такий крутий, що в деяких місцях висять шматки мотузки, щоб чіпляючись вилазити вище. Печера виявилась також зро-

(a) Печерний отвір.

(b) Вид із середини печери на Дністер.

Фото 5.30. Печера «Соколине Гніздо» біля с. Летячі.

бленою із травертину, як і всі, які нам зустрічалися. Біля входу відкривається чудовий вид на Дністер (фото 5.30(b)).

Відчалили від печери о 12:25, а о 13:00 знову пропливли під відгалудженням газопроводу «Союз». Вже до кінця подорожі недалеко, але ще треба побачити Джуринський водоспад і Червоноград. Зупинилися після Шутроминського урочища із 200–250-літніми дубами на правому березі за півтора кілометри вище від розвалин мосту (фото 5.36(a)).

Перша група вийшла о 14:30 і пішла шукати дорогу до Червонограду. Піднявшись ярмом від місця стоянки, без проблем зорієнтувалися і вийшли на просіку (після перетину асфальтної дороги), яка через вирубку в лісі, вивела на дорогу, що спускається в долину Джурина, до містка із поваленого дерева. Звідти пішли просто напрямком на потужний гул водоспаду (фото 5.31) і потрапили в «кратер» Червонограду.

Фото 5.31. Водоспад у повний зріст.

Назва Червоноград (походить від кольору місцевого каміння) відсутня на мапі і адміністративно не зафіксована. Але за часів Галицького князівства, в XIV столітті існувало могутнє укріплення, між сучасними с. Нирків та Нагоряни, розташоване в природному амфітеатрі (фото 5.35) прорізаному р. Джурин. Місто за польських часів, які посунули литовців, навіть отримало Магдебурзьке право у 1448 році¹⁰.

Палац займає вгідне місце на вершині пагорба (фото 5.35), який майже цілком оточений долиною, по

якій колись текла р. Джурин. У найвужчому місці річкової петлі було зроблено перекоп (фото 5.32(a)) і так утворився найбільший рівнинний водоспад України висотою 16 м — Джуринський. Водоспад двокаскадний, із великою ванною (фото 5.32(b)) глибиною по пояс між каскадами.

(a) Міст-«віадук» над водоспадом.

(b) Міжкаскадна ванна.

Фото 5.32. Джуринський водоспад.

¹⁰ Див. сайт «Замки та храми України», сторінку Червонограду (<http://www.mycastles.narod.ru/chervon.html>) та опис в статті «Оборонні споруди долини Дністра» (<http://www.geocities.com/trybuna2000/Z940boronni.doc>)

Під час облоги фортеці долина могла затоплюватися і замок опинявся на острові. Безперечно, старе місто розташовувалося тут, на сухопутному острові, який нагадує старе місто Кам'янця у мініатюрі.

Під час численних воєн фортеця багато разів руйнувалася і перебудовувалася. Сьогодні (поки що) стоять залишки палацу, збудованого в XIX столітті в стилі французької замкової архітектури (фото 5.33(a))¹¹

(a) Так виглядав замок перед першою світовою війною.

Останнім руйнівником, вже в наш час, стала певна «мудакувата істота»¹² — голова колгоспу с. Нирків, який із розібраних на каміння за його наказом замкових мурів побудував свинарник¹³.

(b) Сучасний стан.

Поруч із вежами стоїть великий занедбаний костюл — вже без даху, але все ще із залишками розпису

Фото 5.33. Знайдіть десять відмінностей...

¹¹Фото поцуплене з сайту <http://www.blackyandulf.narod.ru/soul.html>

¹²Влучний вислів запозичено з <http://mskifa.narod.ru/nurkiv.html>

¹³Ви маєте нагоду висловитися з цього приводу на <http://mycastles.narod.ru/quest.html>

всередині. Ще декілька років (або місяців) і дах обвалиться — під ним і зараз вже небезпечно ходити.

Чудовий вид на готичні вежі і костьол спотворені «позбавленими художнього смаку» казармами піонер-табору «Ромашка». Варто пройти крізь нього і подивитися на витвір невідомого маляра із непересічно-хворобливою уявою — намальований на стіні одного з бараків «ведмедик» принаймні вартий прискіпливого аналізу психіатрів.

Також неподалік комплексу Червонограда, в закинутому кар'єрі, знаходиться маловідома і закристалізована Джуринська печера¹⁴. Печеру взято під охорону, щоб зберегти її в незайманому стані.

Після повернення в табір першої групи до замку пішла друга група і о 20:58 повернулися й вони.

Кілометраж за день:

1. *водою* — **8.5**
2. *пішки* — **7.5**

¹⁴див. опис на <http://www.bit.te.ua/rus/Speleo/caves/dzhur.html>

Фото 5.34. Башти Червоноградського замку.

Фото 5.35. Вид на амфітеатр із сухопутнім островом Червонограда.

5.9. День 7, 7 травня — с. Кострижівка

Звечора вирішили, що швидкісна байдарка попливе попереду плота до Кострижівки шукати місцевий спелеоклуб «Каскад», щоб домовитися про екскурсію печерою «Гострі Говди». Про цю печеру ми дізналися з Internet¹⁵ ще в Києві.

Піднялися о 6.30. Через 25 хв після старту серія перешкод – спочатку розвалини старого мосту, із мілиною (фото 5.36(a)). Пропливали без пригод поміж биками, де найбільша течія. А ще через 35 хв – високий справний міст (фото 5.36(b)).

Кожна опора при воді «вдягнена» у розкурочений металевий іржавий каркас шириною до 2 метрів. Але відстань між опорами достатньо широка, щоб пропливти під мостом, не ушкодивши пліт.

(a) Розвалини мосту вище села.

(b) «Чинний» міст.

Фото 5.36. Мости в районі с. Устечко.

¹⁵опис печери «Гострі Говди», <http://www.bi.te.ua/rus/Speleo/caves/gg.html>

Після мосту байдарка остаточно відірвалася і зникла за поворотом. А пліт спокійно собі дрейфував далі.

Від с. Городниці стало видно великий нещодавно збудований на пагорбі храм в Заліщиках — вже майже допливли.

Неподалік, на правому березі, є велика колонія сірих чапель. По ширині всього схилу, від самого верху до води, на ще голих, без листя, дубах чаплі понавішували сотні своїх гнізд. Дуже незвичайне видовище — серед зеленого лісу клапоть сірих величезних дубів, прикрашених великими сірими кулями гнізд, із сірими ж чаплями всередині.

Зупинилися на ніч в місці під назвою Пилипецький яр — на правому березі, навпроти острова перед с.м.т. Кострижівка — о 15:30. Це місце останнє, де можна стати на ночівлю, бо далі, до Заліщиків, береги вже населені.

Через годину з'явилася героїчна байдарка, яка боролася з течією, повільно просуваючись проти неї. Завдання екіпаж байдарки виконав — знайшли місцевого спелеолога пана Площанського¹⁶, одного з відкривачів нових районів печери, який наступного дня обіцяв показати нам печеру.

Кілометраж за день:

1. водою — **21.5**

2. пішки — **0**

5.10. День 8, 8 травня — с.м.т. Кострижівка – печ. Гострі Говди – м. Заліщики

Прокинулися о 5 ранку із розрахунком зібрати табір і пропливти до Кострижівки. Збиралися довго, все було мокре від нічної грози, і спустилися на воду о 7:55.

Від яру за 40 хв допливли до парку в с. Кострижівка. Кузя й Захар залишилися вичищати, демонтувати і висушувати пліт на сонці. А решта, озброївшись касками та ліхтарями, під орудою пана Площанського пішла до кар'єру з печерою. Дорогою вийшли на пагорб, де наш провідник показав нам усі Заліщики з околицями і розповів, що де знаходиться – усе містечко як на долоні¹⁷

В історії залізничного мосту в Заліщиках є сумна сторінка. У 1941-у році, за втечі радянської армії з України, НКВД вигнало переповнені вагони з укра-

¹⁶Площанський Петро Михайлович <allap [at] cv.ukrtel.net>

¹⁷див. також сайт міста Заліщики, <http://zalishchyky.narod.ru>

їнськими політв'язнями на міст і підірвало його разом із ними¹⁸. Зараз поруч із мостом встановлено хрест «жертвам сталінського терору і нацизму 40–50-х років».

Близько 11 години дісталися гіпсового кар'єру, в якому знаходиться аж дві печери – «Елефантина» (із висипаним конусом глини перед входом) та «Гострі Говди», куди ми і залізли (фото 5.38(a)).

Печера гіпсова, відкрита через розробку гіпсу у 18-метровому його шарі у 40-х роках, досліджуватися почала у 70-х, а основна частина ходів була відкопана лише в кінці 80-х. Більшість ходів невисокі, але багато ходів із висотою 5–6м, шириною в основному 0.2–2м, із суглинковим дном. Загальна довжина – близько 2000м¹⁹.

Почали із декількох стискаючих об'ємів вузьких пролазів. Не встигли поділитися враженнями від входу, як почалася «стометрівка» (див. (фото 5.37)) – вузький, низький і довгий лаз довжиною 100 метрів, де тільки по пластунські й треба лізти (фото 5.38(b)). Закінчується вона пікетом під назвою «Розслабуха» – назва дуже влучна, як на тих, хто проліз «стометрівку».

¹⁸див. також опис цих подій на http://kobza.com.ua/ounruhu/index_p.php?p=genocide&sp=dokumenty&d=2002_08_31_17.htm, пункт «Заліщики»

¹⁹докладніше див. посилання в зносці 15 на сторінці 5.9

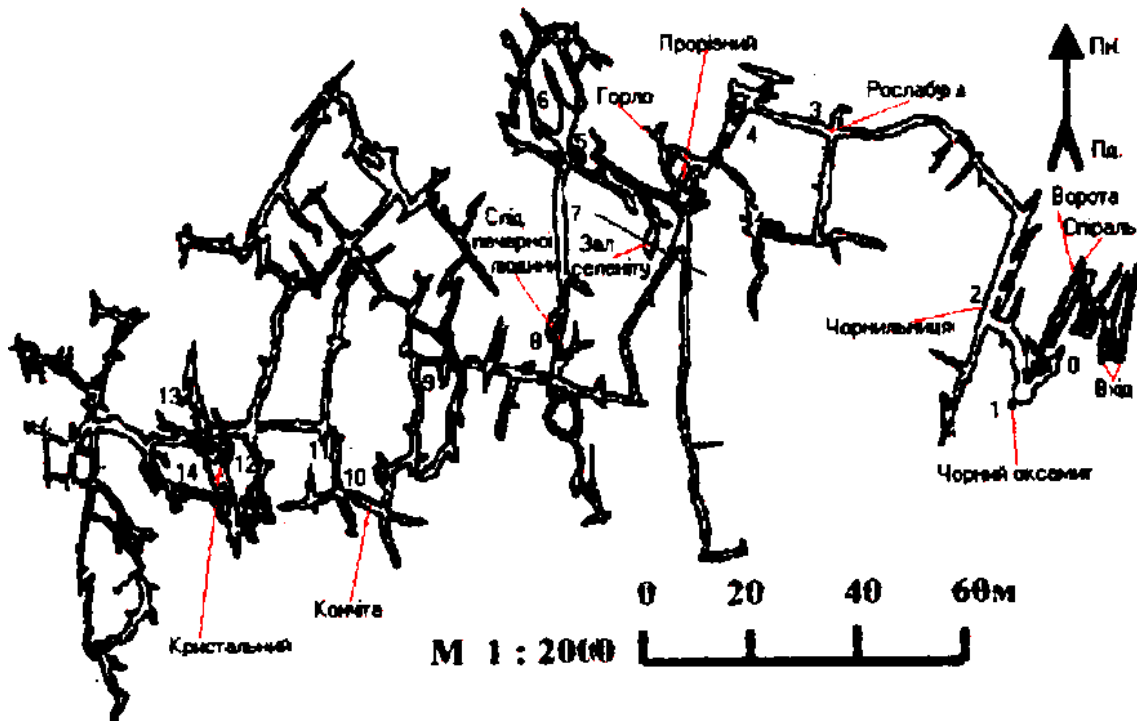
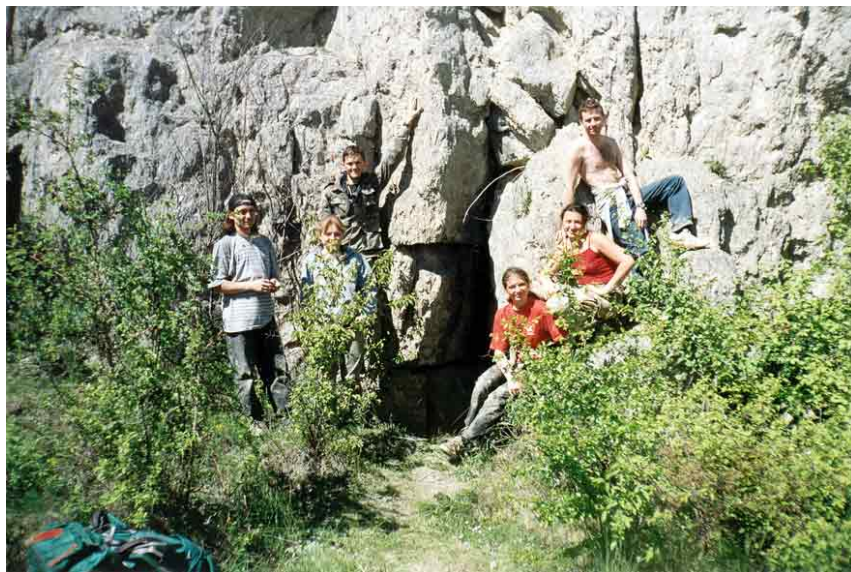

Фото 5.37. Мапа печери Гострі Говди.

Кристалами вкриті майже всі стіни — від молочно-непрозорих, з мікроскопічних кристаліків, великих прозорих кристалів, темних і чорних, із марганцевим вмістом до здоровенних, як голова, монокристалів-«плафонів» жовтуватого кольору.

Найбільше кристалів на перехрестях, виступах та знизу карнизів, тобто всюди, де є завихрення повітряних потоків і йде прискорена дисоціація іонів. В західному кінці печери є зал «Кришталевий» – висотою до 6м увесь вкрити великими кристаллами різноманітних відтінків, до 20–25см довжиною.

(а) Вхід до Гострих Говд.

(b) «Стометрівка».

Фото 5.38. Печера Гострі Говди.

(а) Захисні ворота печери.

(б) Лаз у закристалізованих гіпсових стінах.

Фото 5.39. Середині печери Гострі Говди.

Поверталися тією ж дорогою, закривши за собою «двері» (фото 5.39(а)). Вилізли на білий світ о 2:40, як дияволи, із голови до п'ят, у глині – на годиннику час подивитися не можна було через сантиметровий шар глини на ньому.

Після повернення з печери, дивуючись просторовій аномалії багажного відділення трьохдверної машини пана Площанського, завантажили в неї всі(!) речі з Захаром, і вони поїхали до Заліщиків (12 км). Самі ж побігли по правому берегу до автомобільного мосту, звідки по гребню пагорба іде стежка в с. Хрещатик, а звідти вже спускається до чоловічого монастиря XVII ст. (фото 5.40), який діє й нині. Від Костижівки до монастиря дісталися за одну годину, о 18:00.

Територія монастиря, яка обривається до Дністра дуже крутим схилом, доглянута, будівлі красиво пофарбовані (фото 5.41).

З території монастиря нагору деруться круті сходи до новозведеної церкви на вершині схилу. Біля церкви було дуже дивно побачити проросійську пропаганду на інформаційному стенді на кшталт: «Україна відокремилася від Росії, і Бог за це її карає» — одразу відчутно приналежність до московського патріархату.

Якщо допливати до самих Заліщиків, то оптимальним місцем парковки і розбору плавзасобів є берег навпроти монастиря і церкви — звідти до вокзалу, по шпалах, менше кілометра.

Після церкви збігли донизу на міст і, пройшовши через місто, із зупинкою в діючому кляшторі XVIII ст., потрапили на непомітний місцевий вокзал.

Поїзд N250Л Івано-Франківськ–Харків²⁰ прибув, як і мусив, о 20:32. Перед тим, як пустити у вагон, провідниця попросила показати багажну квитанцію на пліт.

Кілометраж за день:

1. *водою* — **2.5**

2. *пішки* — **13.5**

²⁰див. виноску 13 на сторінці 8

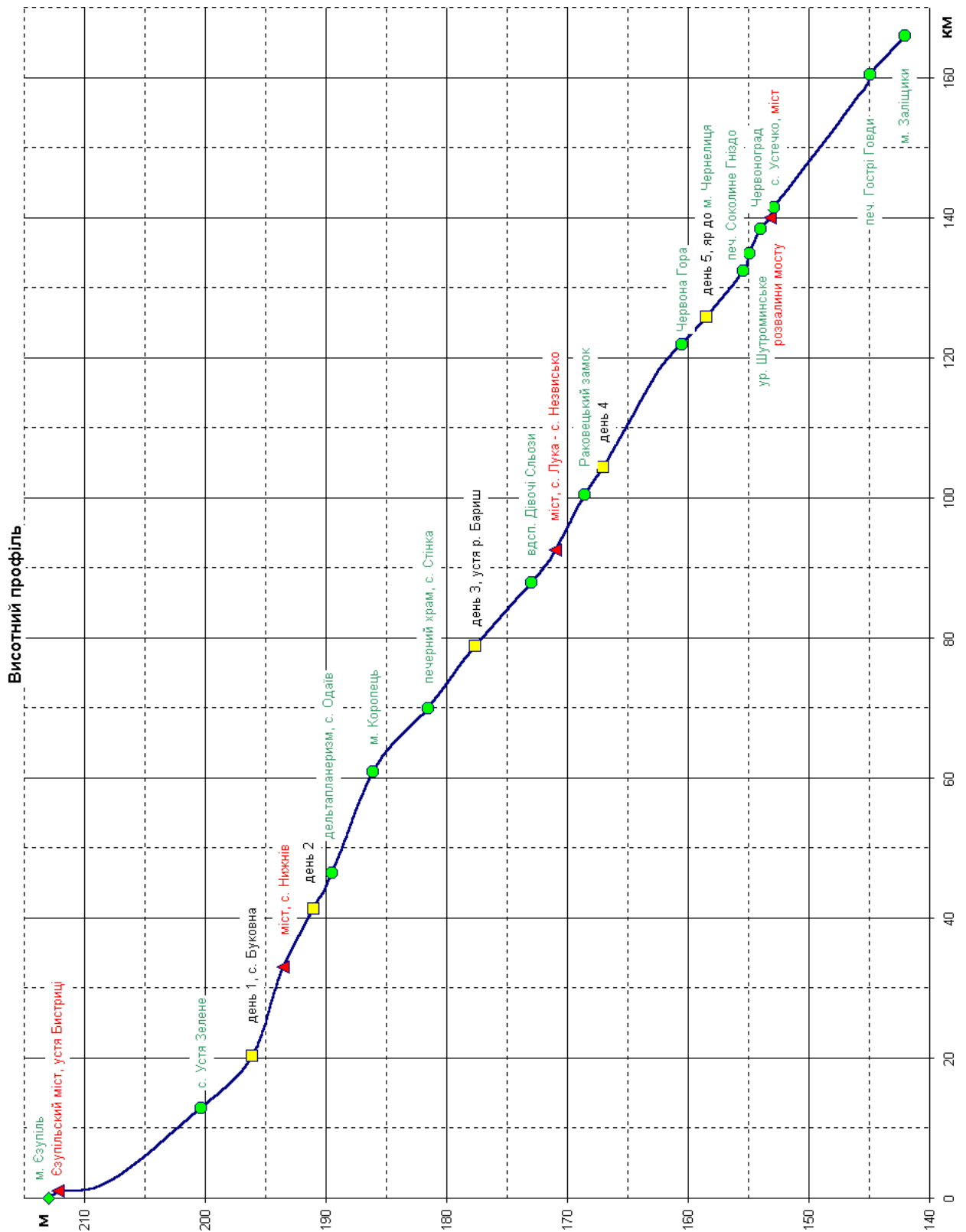
Фото 5.40. Основна стара будівля монастиря.

Фото 5.41. Дерев'яна церква на території монастиря.

6. Висотний профіль маршруту

Умовні позначення: **жовтий прямокутник** — місця ночівлі, **зелений кружечок** — цікаві місця, **червоний трикутник** — антропогенні перешкоди (мости).

7. Висновки

Дністер є нескладною рікою, добре пристосованою для проведення водних походів 1 к.с. В Дністровському каньйоні густина визначних ландшафтних і історичних місць більша ніж в будь-якій іншій річковій долині України (окрім, хіба що, Дніпра). Відсутність категорійних перешкод і, в той же час, наявність нескладних ділянок, які потребують проведення плавзасобів, дозволяє отримати початківцям важливий досвід «роботи з рікою».

Наявне зручне транспортне сполучення до місць початку і завершення маршруту, — що є важливим для водних походів.

Район також можна рекомендувати для проведення пішохідних маршрутів (1 к.с.), на рівні із Карпатами і Кримом.

Подяки

Звіт був підготовлений спільними зусиллями Соколова Артема (загальне оформлення, опис завершальних днів), Кудлай Натіки (опис перших 4 днів), Віхтюка Миколи (доклався всюди), Мостової Ілони (денне сканування фотографій), Хілінської Олени (нічне сканування фотографій) та решти учасників.

Дякуємо Площанському Петру Михайловичу за чудову екскурсію печерою Гострі Говди, розповіді і за допомогу з транспортом.

Звіт було набрано за допомогою пакетів \LaTeX та pdf \LaTeX .

8. Спорядження

Групове спорядження на групу з 11 учасників

1. Пліт ПСН-10М – 1 шт. (із веслами)
2. Байдарки – «Таймень-3» (1 шт.), «Салют-2» (1 шт.)
3. Намет – 4 шт.
4. Газові балони – 3 шт. (*на випадок дощів*)
5. Газовий пальник – 1 шт.
6. Сокира – 1 шт.
7. Ручна пила – 1 шт.
8. Фотоапарат – 4 шт.
9. Казани – 2 шт.
10. Компас – 2 шт.
11. Мапа – 1 шт.

Особисте спорядження

1. Рятівний жилет або пояс – 1 шт.
2. Сонцезахисні окуляри – 1 шт.
3. Сонцезахисний кашкет – 1 шт.
4. Рюкзак – 1
5. Спальник – 1 шт.
6. Килимок – 1 шт.

9. Продуктова розкладка

Продукт	Вага, кг.
гречка	1
манка	0.5
вівсянка	0.72
січка	2
вермішель	0.72
рис	1.44
тушонка	3.25
соя	0.75
риба	2
сир	0.6
ковбаса	0.9
сало	0.72
розчинні супи	0.21
сухе молоко	0.4
сгуене молоко	1.6
сухарі	3
хліб	3
сіть	0.7
цукор	2.4
чай	0.6
цукерки	1.4
шоколад	0.6
вафлі	3
печиво	2.1
сир плавлений	0.6
сухі овочі	0.84
часник	0.084
цибуля	0.21
спеції	0.18
лимон	1.2
родзинки	1
курага	1.8
горіхи	0.6
варення	3
халва	0.36
Загалом кг.	43.5
Грам на людину в день	730

Бібліографія

- [1] *Топографічна карта України, топографічна мапа кв. 165/184, 1:100000.*
ДП «Київська військово-картографічна фабрика», 2001–2004.